

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2012

EALAÍN

Cumadóireacht Shamhlaíoch agus Ábhar Neamhbheo

Ardleibhéal

Tá 100 marc ag gabháil leis an bpáipéar seo, i.e. 25% de na marcanna iomlána ar an Ealaín.

Dé Luain, 30 Aibreán – Dé hAoine, 11 Bealtaine   Maidin, 9.30 - 12.00

Ba chóir an páipéar seo a thabhairt do na hiarrthóirí **Dé Máirt, 17 Aibreán.**

Treoracha

Tá cead agat oibriú le dath, monacróm, meáin mheasctha, colláis, nó meán oiriúnach ar bith eile. Níl cead olaphéinteanna ná ábhar orgánach meatach a úsáid, áfach. Níl cead agat áiseanna mar stionsail, teimpléid, íomhánna rianaithe, obair ealaíne réamhullmhaithe ná íomhánna fótagrafaíochta a thabhairt isteach sa scrúdú.

Scríobh do Scrúduimhir go soiléir sa spás atá ann di ar do bhileog A2. Scríobh an teideal – ‘Cumadóireacht Shamhlaíoch’ nó ‘Ábhar Neamhbheo’ – díreach faoi do Scrúduimhir.

Más mian leat oibriú ar bhileog dhaite, **ní mór don fheitheoir an bhileog sin a shíniú sula dtosaíonn an scrúdú** á dheimhniú go bhfuil sí folamh. Uasmhéid na bileoige: A2.

Roghnaigh ceann amháin díobh seo a leanas:

1. Déan **Cumadóireacht Shamhlaíoch** bunaithe ar cheann **amháin** de na sleachta tuairisciúla: A, B, C, D. Ba chóir duit an pointe tosaigh agus an bunús atá le do Chumadóireacht Shamhlaíoch a lua ar chúl na bileoige líníochta agus an bhaint atá acu leis an sliocht tuairisciúil atá roghnaithe agat a chur in iúl.
2. Déan **Cumadóireacht Ábhar Neamhbheo** bunaithe ar fhoireann nithe a bhfuil tuairisc orthu i gceann **amháin** de na sleachta tuairisciúla A, B, C, D nó a mheabhraíonn na sleachta sin duit. Ní mór duit nithe ábhartha a thabhairt chuig ionad an scrúdaithe chun go mbeidh ar do chumas **do chumadóireacht ábhar neamhbheo féin** a leagan amach. **Ní mór é seo a dhéanamh go tráthúil, roimh thús an scrúdaithe.** Ní mór duit an pointe tosaigh agus an bunús atá le do Chumadóireacht Ábhar Neamhbheo a lua ar chúl na bileoige líníochta agus an bhaint atá acu leis an sliocht tuairisciúil atá roghnaithe agat a chur in iúl.
3. Déan **Cumadóireacht Theibí** bunaithe ar cheann **amháin** de na sleachta tuairisciúla A, B, C, D agus a fhorbróidh tú ón sliocht tuairisciúil a roghnaíonn tú. Ba chóir an pointe tosaigh agus an bunús atá leis an gcumadóireacht theibí a lua ar chúl na bileoige líníochta agus an bhaint atá acu leis an sliocht tuairisciúil atá roghnaithe agat a chur in iúl. Luaigh go soiléir cé acu 1 – Cumadóireacht Shamhlaíoch nó 2 – Ábhar Neamhbheo atá i do Chumadóireacht Theibí.

Sleachta Tuairisciúla

Sliocht A

Ag rothaíocht trí mhargadh na míol in Jaffa a bhíomar nuair a tharla dúinn a bheith i gcaolsráid, ag fí ár mbealaigh thar éadaí seanré, thar chairn de rugaí Oirthearacha agus thar mhacasamhail lánmhéide neoin de Marilyn Monroe.

An lá roimh lá saoire a bhí ann agus bhí cosáin na sráide plódaithe le siopadóirí – saighdiúirí faoi éide ar cead, teaghlaigh agus a gcuid páistí ag fóisíocht timpeall. Dóbair don duine 14 bliana d’aois atá agam féin díoltóir seodra a leagan. Ansin scréach mo chara Judy: thosaigh tiománaí a bhí páirceáilte ar an gcosán ag cúlú amach as a ionad.

Bhí mé ag tosú ag smaoineamh ar a chiallmhaire agus a bhí an turas seo ach uair an chloig níos déanaí, agus sinn ag sníomhadaíocht trí ghnócheantar an bhaile ar chosán leathan faoi scáth, ní fhéadfainn a shamhlú go bhfeicfinn an ardchathair fhuadrach seo cois farraige in aon slí eile. Agus maidir le turasóirí, tugann an rothaíocht léargas níos caidreamhaí dóibh ar an bhfíorshaol anseo.

Thóg mé rothair ar cíos i siopa gar dár n-óstán, agus i rith trí lá bhíomar ag rothaíocht ar feadh na trá, trí cheantair chónaithe agus trí lárionad gnó agus cultúir na cathrach. Rothaíomar ó thuaidh den chathair fosta ar chonair a chloíonn go dlúth leis an Meánmhuir. Stopamar chun cáis na gceardaithe agus earraí bÁCáilte a bhlaiseadh i margadh na bhfeirmeoirí ag an seanchalafort atá díreach lastuaidh den chathair.

Bhí an trá ciúin an mhaidín ar thugamar bealach an chósta orainn féin. Ní raibh a dhath ar bith le feiceáil de na *chaise longues* plaisteacha a raibh an gaineamh breac leo an lá roimhe sin. Rothaíomar feadh an chosáin leathain agus torann na mbonn ag scaipeadh na gcolúr den siúlhbhealach romhainn. Ar an trá ollmhór phoiblí, bhí gaith na hoíche tar éis an gaineamh a mhúnlú i mbeanna boga scolbáilte. Cheana féin bhí beirt mharcach toinne i gcultacha uisce ag siúl amach sa Mheánmhuir ghorm agus iad ag iompar na gclár. Bhí roinnt úinéirí madraí ag rith a labradór “ar thrá na madraí” mar a thugann muintir na háite ar an stráice gainimh sin a gceadaítear madraí air. Bhí sé éirí te agus mar sin pháirceáladar ár rothair ag an bPáirc, díreach le hais an chladaigh, agus thógamar sloganna fada as ár mbuidéil uisce.

Ar theacht dúinn chomh fada leis an margadh bia a bhí amuigh faoin aer, stuáladar ár rothair agus throidemair trí na sluaite chun dul ag margaíocht faoi T-léinte. Cheannaíomar ológa spíosracha, cileagram aibreog agus bhlaiseamar den chéad uair sú pomagránaite úrfháiscithe. Ansin d’fhilleamar ar ár n-óstán, áit ar thosaíomar a phleanáil rothaíocht an lae dár gcionn.

Arna chóiriú as *Journeys in the Fast Lane: Biking in Tel Aviv* le Caryn Rabin as The New York Times, 2011.

Sliocht B

Go teanntásach dátheangach a bhí na comharthaí in aerfort Bhaile Átha Cliath, gach comhartha ó “Slí Amach” go “Mná” clóbhuailte i nGaeilge agus i mBéarla.

Tá cuntas maith ar fáil faoin am seo ar athrú na cathrach ina hardchathair iltíreach Eorpach. Ach níor ullmhaigh na tuairiscí roimh ré mé don mheascán idirnáisiúnta a chonaic mé ar shráideanna Bhaile Átha Cliath i rith na gceithre lá a chaith mé ansin. Tá pobal Bhaile Átha Cliath chomh hóg agus chomh faiseanta sin gur éasca cappuccino maith a fháil sna caiféanna taobh ó thuaidh nó taobh ó dheas den Life, an abhainn leathan, cineál donn, a roinneann an chathair ina dhá leath. Buntáiste eile é a bhaineann leis an iltíreachas go mbíonn an chóiríocht phointeáilte ghalánta chéanna ar fáil in Éirinn anois agus a mbeifeá ag súil léi in aon ardchathair Eorpach. Dhá leaba le cuilteoga leapa de veilbhit dhonnrua sóch agus adhairteanna de shíoda Iodálach a bhí ag fanacht liom nuair a thit mé as mo sheasamh faoi thrombhabhta neamhghnách tuirse ón aerthuras trasna an Atlantaigh. Bhí Sráid Grafton timpeall an bhloic uaim, limistéar siopadóireachta do choisithe amháin i mBaile Átha Cliath, áit a mbíonn siopadóirí ag spaisteoireacht, díoltóirí bláthanna ag cleachtadh a gceirde, agus ceoltóirí sráide le giotáir ag casadh amhráin Jimi Hendrix agus Dylan ar mhaithe le sóinseáil bheag. Rinne mé spaisteoireacht amach i measc na siopadóirí níos déanaí ag am lóin agus d’éalaigh mé liom isteach i gcaife. Istigh san fhoirgneamh seo ón naoú haois déag, lena sonraí aeracha bréag-Éigipteacha, d’aimsigh mé tábla ar an dara hurlár ag an bhfuinneog os cionn na sráide. D’ordaigh mé anraith prátaí, arán donn agus caife le linn dom a bheith ag seiceáil mo léarscáile agus

ag fáil amach cá raibh mé.

I rith an chúpla lá ina dhiaidh sin thaistil mé ar dhá thaobh na Life. Thrasnaigh mé arís agus arís eile ar dhroichead coisithe sin na Leathphingine, droichead beag gleoite bán d'iarann saoirsithe. Na rudaí a theastaigh uaim a fheiceáil, ní raibh siad níos mó ná 20 nóiméad nó mar sin ó m'óstán, ná óna chéile, agus thaitin an taiscéalaíocht de chois liom. Ní raibh an aimsir ródhona – bhí cara liom, a bhfuil cónaí air sa chathair, ag déanamh iontais den tréimhse neamhghnách ghréine – agus ní raibh aon fhadhb agam ag dul ar strae, mar dá nglacfainn an casadh contráilte thiocfainn ar ais sa deireadh go dtí áit a d'aithin mé.

Chaith mé uair an chloig i mbun tae, cácaí agus seaimpéin i dtolglann Óstán an Shelbourne, toglann i stíl Victoiriach atá maisithe go hornáideach agus lán scáthán. Ag breathnú ar mhná, iad gléasta i ngeansaithe agus péarlaí agus ag comhrá os cionn cóipeanna den *Irish Times*, a chaith mé an t-am. Go luath oíche Shathairn ghlac mé misneach agus thug m'aghaidh ar shráideanna cúnga Bharra an Teampaill. “Temple Barf” a deir muintir na háite mar is sa chomharsanacht seo a shroicheann cóisirí na gcoláisteánach a mbuaic. Dealraíonn sé go bhfuil teach tábhairne i ngach dara siopa ann agus an maisiúchán ceannann céanna ar na doirse uile: fear dorais mór bagrach a mbíonn a chloigeann bearrtha aige, cóta mór dubh air agus sreang fóin phóca greamaithe sa chluas aige.

Arna chóiriú as *Frugal Traveller: Hip Cafes, Celtic Art and Bargains in Dublin* le Daisann McLane as The New York Times, 2003.

Sliocht C

D'fhéach Cathal ar an bhfrog a bhí ceaptha i nglac a lámh aige. D'ísligh sé é féin go mall réidh ar a ghlúine ar an talamh tais bog caonaigh agus d'oscail sé a lámha. Ghearr an frog tri léim fhada isteach i seascann mhuintir Tucker agus d'imigh as amharc de phlab deiridh faoi mhata algaí. Tharraing Cathal anáil fhada, ag cuimilt a lámh ar a bhríste géine dó. Ba bhreá leis boladh na háite seo – ba bhreá leis gach rud faoi, chomh fada agus a bhain sin leis: na crainn sailí mhóra lena ngéaga cromtha agus a stoic chomh mór sin gur ar éigean a shínfeadh a lámha leath na slí thart orthu; na cabhsaí aithnidiúla – geadán cúng de thalamh crua uaireanta, uaireanta eile gan níos mó ná scuaine de thortóga boga ann; na linnte tanaí uisce plódaithe le froganna agus le salamandair. Ach thar aon rud eile ba bhreá leis an mothú draíochta a bhí crochta san aer os cionn an tseascainn, an mothú go raibh rud éigin domhain agus aisteach anseo a bhí ag diúltú don tsibhialtacht.

Bhí an t-aer líonta le dordán na bhfeithidí. Thosaigh muiscít ar pholl a dhruileáil ina mhuineál. Thug sé leadóg uirthi. Nuair a bhain sé a lámh dá mhuineál bhí corp tanaí brúite na feithide ina luí ar a bhos.

Thiontaigh sé thart le himeacht, scamall beag d'fhéileacáin bhuí á chorraí aige de réir mar a bhrúigh sé a bhealach trí phaiste raithní. D'éirigh ceo aníos timpeall a chos, ciflí de ag éirí roimhe mar a bheadh méara ag sméideadh air. Ghabh creathán tríd, bhí aiféala air gur thréig sé a rothar, agus thosaigh sé ag géarú sé ar a shiúl.

Nóiméad ina dhiaidh sin fuair sé é féin ina sheasamh os comhair stóir nach raibh feicthe riamh cheana aige. Ní chuirfeadh sin as dó dá mbeadh cuma úrnua ar an stór. Ach bhí cuma shean ar an stór seo – an-sean leis an bhfirinne a rá – rud a scanraigh beagáinín é. Mar sin féin, bhí an áit chomh fionspéisiúil sin nárbh fhéidir leis gan druidim suas agus féachaint trína fhuinneog. Bhí an fhuinneog roinnte ina lán ranna beaga ag giotáí tanaí adhmaid, agus bhí sí ag cuaradh amach ó thosach an stóir.

Ar dhul isteach dó chling cloigín beag os a chionn. Bhris meangadh gáire amach ar aghaidh Chathail. Bhí an siopa lán – lán go boimbéal – le stuif iontach. Bhí slabhraí de scaifeanna síoda ar dhath na seod ar crochadh go spéiriúil ón tsiléail. Bhí gach uile dhromchla – ní hamháin barr na mbord agus barr na gcuntar ach na ballaí agus an chuid is mó den urlár chomh maith – brataithe le mangarae. Ar a dheis chonaic sé balla iomlán cásanna. Bhí colúir agus coiníní i gcuid acu – le tarraingt amach as hataí, a cheap sé. Ach i dtromlach na gcásanna bhí bailiúchán aisteach d'earca, de bhuafa, de nathracha, de sciatháin leathair agus de dhamháin alla. B'fhéidir gurbh as an seascann a bhailigh an fear úd iad, a smaoinigh sé.

Ar a thaobh clé de bhí cás taispeántais déanta de ghloine ina raibh – i measc rudaí eile – pacáí móra cártaí, rugaí Síneacha, buidéil agus prócaí de gach uile chruth agus dhath, cloigne d'ainmhithe éagsúla agus

leabhair bheaga a thug leideanna faoi rúin chianaosta. Ar cheann eile an cháis bhí cloigeann duine faoin lipéad CLOIGEANN NA FÍRINNE.

Iontach, a cheap Cathal.

I gcúl an tsiopa bhí cuntar fada déanta d’adhmaid dorcha. Bhí dragan mionsonraithe iontach snoite ar a aghaidh. Bhí scipéad airgid de dhéantús seanfhaiseanta práis ar bharr an chuntair. Ar bharr an scipéid bhí ulchabhán pulctha. Ar a laghad, cheap Cathal gur pulctha a bhí – go dtí gur thiontaigh sé ina threo, gur chaoch sé, agus gur lig sé sraith de scréacha ísle as.

Arna chóiriú as *The Skull of Truth: A Magic Shop Book* le Bruce Coville. Le caoinchead Aladdin, 1999.

Sliocht D

Níos luaithe an mhí seo nuair a chuaigh mé ann ar cuairt bhí meirgí dearga fós ar foluain os cionn an mhargaidh ag ceiliúradh chuairt Bhanríon Shasana. Ba dhuine dá treoraithe í, Síle Nic Giolla Phádraig, bunaitheoir an Alternative Bread Company. Díolann an comhlacht seo suas le 90 cineál difriúil aráin sa mhargaidh ar Shráid an Chapail Bháin.

Ag siúl tríd an mhargadh dúinn, chuamar thar meascán suimiúil de ghnóthaí nua–aimseartha: díoltóirí ológ, déantóirí Éireannacha seacláide, búistéirí den seandream agus mangairí éisc a raibh na glúine díobh sa mhargadh. Tá na mná go láidir anseo. San aimsir Vichteoiriach bhí na mná i gceannas ar dhíolachán glasraí agus éanlaithe clóis, agus ba mhná iad trian de na mangairí éisc agus sciar maith de na búistéirí chomh maith.

Chuir Caitlín Ní Chonaill suas a stáinín iasc i 1962, cé gurb iad a mic Pádraig agus Pól atá anois ina bhun. Tá broit ann chomh mór le míasa le haghaidh turcaithe, gliomaigh agus bradáin fhiáine chomh maith. “Ní raibh orm an difear idir na bradáin a mhíniú don Bhanríon,” a d’inis Pádraig dom, agus é ag síneadh amach a láimhe os cionn na bhfilléad fiáin tromoráiste agus na bhfilléad mílíteach feirme. “Tá sin ar eolas aici ón Albain.”

Stadamar ag stáinín muc Chaitlín Uí Nuanáin a bunaíodh i 1955 agus a fhreastalaíonn ar dhúil na gCorcaíoch sa chosamar muiceola agus sa “chabhaileog” – lomeasnacha leasaithe. Stopamar freisin ag stáinín Mhichíl Uí Iarlatha le haghaidh sútha craobh.

“Is féidir dul timpeall ollmhargaidh gan teagmháil súl a dhéanamh le duine ar bith. Anseo buaileann daoine isteach le haghaidh búis is béadain i ndiaidh an Aifrinn sa séipéal trasna an bhóthair,” a mhíniú Síle.

Ar stáinín búistéara Ashley Uí Néill, atá ag an teaghlach ó 1926 i leith, tá croíthe mairteola atá chomh mór le liathróid rugbaí, agus bolg muiceola ar an gcnámh. Tá beirt chailíní ag fiafraí de chúntóir conas drisín a chócaráil; maróg dhubh Éireannach í seo nach féidir cur síos uirthi ach mar mhíníneacht do na saineolaithe amháin. Díreach le taobh na n-ispíní muiceola tá *kielbasa* agus *boerwors* corntha, na hispíní ón Afraic Theas. Dealraíonn sé gur meice na n-inimirceach anois í Éire in ionad í a bheith ina preabchlár oll-eisimirce mar a bhíodh tráth.

Tá na comharthaí i siopa glasraí orgánacha Dhónaill Uí Cheallacháin scríofa i bhFraincis, in Araibis, i nGearmáinis, i bPolainnis, i Spáinnis agus i nGaeilge.

Ar ais ar stáinín ABC tá beagnach gach uile rud díolta. Níl fágtha ach cúpla builín speilte agus roinnt “meilteoirí” áitiúla, troill mhóra ghránna aráin.

Aon rud a bhíonn fágtha, tugtar do chumann na ndaoine gan dídean é. Leath gáire ar bhéal Shíle. “Deirtear liom go mbídís buíoch dinn uair amháin as aon arán a fháil, anois deir siad, ‘An bhfuil aon chuid den *focaccia* maróis agaibh?’ ”

Arna chóiriú as *The Queen’s visit to Cork’s English Market* le Xanthe Clay as The Telegraph, Lúnasa, 2011.

Leathanach Bán

Leathanach Bán

Leathanach Bán